

SÁROSI TÜNDE

Az oktatás ereje a menekültek integrációjában

Ukrán program a budapesti Piarista Gimnáziumban Pavlovski Natasa vezetésével

Az ukrán–orosz háború kitörésekor a budapesti Piarista Gimnázium igazgatója, Horváth Bálint azonnal a menekültek megsegítésének ügye mellé állt és intézményében helyet adott egy olyan segítő programnak, ahol tanárok és önkéntesek közösen szerveztek foglalkozásokat az Ukrajnából Budapestre menekülő gyerekek számára. A kezdeti programok mára egy oktatási központtá nőttek ki magukat, amely az ukrán diákok magyar közoktatásban történő felzárkózását hivatott segíteni. A szervezet munkáját Pavlovski Natasa vezeti és koordinálja. Az ő megindító története a megkülönböztetés nélküli elfogadás fontosságát hangsúlyozza és a szervezet munkája meghatározó jelentőséggel bír az Ukrajnából menekült gyermekek és családok életében. Ebben az írásban arra törekszem, hogy bemutassam miként segíti a szóban forgó projekt az ukrán menekült gyermekeket az iskolai sikerek elérésében, és hogyan próbál közösséget kovácsolni a háborús helyzetben országukból menekülő fiatalokból. A tanulmány célja az, hogy mélyebben megértsük azokat a kihívásokat és problémákat, amelyekkel az adott helyzetben találkozhatunk, és hogy a lehető legátfogóbb képet kapjunk a bevándorló menekültek hétköznapijairól, nehézségeiről és lehetőségeiről.

Kulcsszavak: menekültek, oktatás, elfogadás, integráció

A megszokottól eltérően jelen tanulmány esetleg kissé személyesebb hangvételűnek tűnhet, mint amivel eddig találkozhatott az olvasó. Ez azért alakulhatott így, mert bár a tárgyilagosságot és semlegességet igyekeztem folyamatosan szem előtt tartani, de valóban rendkívül sok érzelem kavargott bennem, amikor a riport során találkoztam interjúalanyommal. Mélyen megérintett az általa megosztott történetek súlya és az elhivatottság, ahogyan a munkájáról beszélt. Úgy vélem, hogy a téma ez a fajta emberközpontú megközelítése segít abban, hogy a tanulmány eredményei még inkább hasznosak és értékesek legyenek a bevándorló gyermekek és családjaik helyzetének feltérképezésében és megértésében.

Az interjú kapcsán egy októberi kedd délutánon olyan emberrel találkoztam, akinek személyisége és elkötelezettsége valóban megérintett érzelmileg. Délután három óra-kor érkeztem a Budapesti Piarista Gimnázium épületébe, ahol Pavlovski Natasával, a Budapest Against War önkéntes összefogás alapítójával és az ukrán program szakmai vezetőjével beszélgettem. Már az első pillanatokban látszott, hogy Natasa nem csupán a munkájaként tekint az általa vezetett programra, hanem azt szívvel-lélekkel végzi. Ahogy sétált velem az iskolai folyosókon keresztül és bemutatta a szervezet tevékeny-

ségét, nem csak a szavai, de az arcán látszódo lelkesedése is elárulta, hogy ez a munka sokkal több számára, mint egy egyszerű munkakör.

Az intézménybe belépve, az iskola impozáns falai között egy átlagos iskolai kép fogadott minket. Fiatalok jöttek ki órájukról, csoportokban beszélgettek a folyosón és a kisebb gyerekek is vidáman nevetgéltek, játszottak együtt. Ezzel egy időben az iskola 3. emeletén azonban egy különleges program éppen ekkor vette kezdetét. Az egyik osztályteremben ukrán kisgyerekek ültek körben az asztaloknál, előttük magyar nyelvkönyv, füzet és íróeszköz. A legfiatalabb egy 8 éves kisfiú volt, de voltak nagyobb 15 éves tanulók is a csoportban. Mindenki koncentrálnival figyelt a terem közepén álló magyar mint idegen nyelvet oktató tanárra, Dauphin Bertára, aki mosolyával bátorította a kisdíákokat a válaszadásra. Az óra meglátogatása után Natasával egy rajzterembe beülve beszélgettem a szervezet történetéről, a gyermekeknek nyújtott programokról és támogatásról, valamint az ezzel járó nehézségekről.

1. kép

*Ukrán menekült gyermekek a szervezet csoportos foglalkozásán a háború kitérése után pár nappal
(Forrás: Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 – 2023)*

A Piarista Gimnázium Budapest egyik legrégebbi közoktatási intézménye. Ebben az iskolában a diákok nevelése a piarista szerzetesrend szellemiségében történik. Az ukrán–orosz háború kezdetén Horváth Bálint, a gimnázium igazgatója, azonnal támogatását nyújtotta a menekülteknek. Az iskolájában elindított egy segítő programot, amelyben tanárok és önkéntesek fogtak össze, hogy segítsenek azoknak a gyerekeknek, akik Ukrajnából Budapestre menekültek a háború elől. Az intézkedés célja az volt, hogy ezeknek a gyerekeknek biztonságos és támogató környezetet biztosítsanak. Ennek érdekében számos foglalkozást és tevékenységet szerveztek a menekültek számára, segítettek nekik az új környezethez való alkalmazkodásban és az élet újraindításában.

Az ukrán gyermekek integrációját segítő szervezet története tehát Budapesten egy szomorú és megrázó helyzetben indult útnak. A budapesti Piarista Gimnázium igaz-

gatója az ukrán-orosz háború kitörésekor egy szobát biztosított a kárpátaljai magyar ajkú ukrán menekülteknek, hogy ezzel támogassa a bajbajutottakat. A háború elől menekülők többsége azonban nem erről a területről érkezett és egyáltalán nem beszélt magyarul, éppen csak néhány napja volt a fővárosban. A program eredetileg egy egyszerű tanodaként indult, és főként önkéntesek támogatására számíthatott. Natasa is így érkezett a programba és nagy szükség is volt rá, mivel beszélt magyarul és oroszul is, valamint oktatásszervezési tapasztalatokkal is rendelkezett. Mélyebb dimenziót ad a történetnek Natasa orosz származása, ami a mai ukrán-orosz konfliktus miatt még megindítóbbá teszi a helyzetet. A szervezet később menekült tanárokat és önkénteseket is bevont a munkába, és a pénzügyi támogatás közösségi finanszírozásból és a gimnázium szülői támogatásából érkezett. A program alapvető célul tűzte ki, hogy a traumatikus tapasztalatok után a menekülő gyermekek egy gondoskodó környezetbe kerüljenek.

2. kép

A nyári táborban részt vevő ukrán gyermekek egyik csoportja

(Forrás: Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 – 2023)

A szervezet online oktatást támogató környezetet is létrehozott, hogy a menekülteknek lehetőségük legyen a hazájuktól messze is folytatni tanulmányaikat, az épületben működő Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola számítógépes terem biztosított az Ukrajnából érkező tanulók oktatására. A tanév végével a szervezet nyári táborokban foglalkoztatta a menekült gyermekeket. A nyári táborok kialakításához anyagilag a Magyar Ökumenikus Szegélyszervezet és az UNICEF is hozzájárult. A táborok már oktatási jelleggel működtek, minden nap szerepeltek magyarárók a programban.

Emellett különböző játékos programokat is szerveztek, művészeti foglalkozásokat tartottak, beleértve a zenélést, zsonglorködést, rajzolást, kirándulásokat, jóga és sportfoglalkozásokat. A kéthetes tábort három turnusban szervezték meg, és mindegyik turnusban 45 ukrán gyermek vett részt. Sokan közülük nem tudtak hova menni a nyári szünet alatt és a program lehetőséget biztosított számukra az oktatásra és a közösségi élményekre.

Horváth Bálint iskolaigazgató kezdeményezésére megalakult egy 15 főből álló pedagógiai és adminisztratív csapat, akik délutánonként foglalkoznak az ukrán családokkal a Piarista gimnázium épületében. 2022 őszétől a szervezet célja az ukrán menekült gyermekek oktatásbeli integrációjának elősegítése, melynek fő koordinálását Pavlovski Natasa végzi. Natasa feladata a projekt összefogása és koordinálása, kurzusok szervezése, valamint ő tartja a kapcsolatot a gimnáziummal, a tanárokkal és a gyermekek szüleivel is. A projekt elkötelezett abban, hogy a különböző családi és szociális hátterekkel rendelkező ukrán gyermekek iskolai integrációját segítse. Két éve elkötelezetten dolgoznak azon, hogy a kisgyerekeknek lehetőségük legyen az ismeretszerzésre és a barátságok kialakítására, függetlenül attól, hogy honnan származnak és milyen nehézségeket kellett leküzdeniük. Minden erejükkel azon fáradoznak, hogy az iskolai környezetben közösséget teremtsenek és lehetőséget adjanak a gyerekeknek egy új élet elkezdésére.

A háborús helyzetben az online oktatás az ukrán iskolákban esetlegesen működik, ezért kiemelkedően fontos, hogy a szervezet megfelelő oktatást biztosítson az ide kényszerült diákoknak. Sok gyermek párhuzamosan vesz részt a magyar és az ukrán iskolai oktatásban, ami nagy megterhelést jelent számukra. A szervezet tevékenysége kulcsfontosságú annak érdekében, hogy ezek a gyermekek sikeresen beilleszkedjenek a magyar oktatási rendszerbe és a társadalmi közösségbe. Az ingyenesen kínált oktatási programok nagyon sokrétűek, többek között kiterjed a nyelvi és tantárgyi támogatásra is. A nyelvi támogatás keretében a szervezet munkatársai különböző csoportok számára nyújtanak segítséget, beleértve a kisebbeket és nagyobbakat, kezdőket és haladókat. Tantárgyi támogatásra is van lehetőség, például kémia, biológia, angol, magyar történelem és dráma órákon.

A szervezet nemcsak az oktatásra összpontosít, hanem különböző közösségi programokat is szervez, például a gyermekeknek sportfoglalkozásokat tart és lelki támogatást nyújt a szülők részére. Ezen felül a diákok bekapcsolódnak a gimnáziumi életbe, mivel a szervezet korrepetálást és közös nyelvi foglalkozásokat is szervez az iskolával közösen, valamint részt vesznek magyar beszélgető klubokban és közösségi szolgálati programokban is. A szervezet az online oktatás lehetőségét is biztosítja, és péntekenként mentális támogató csoport is működik.

A szervezetben több pedagógus is tevékenykedik. Anastasia mentálhigiénés szakember, a „Kék vonal” munkatársa, aki támogatást nyújt a krízisben lévőknek. Heti rendszerességgel vezeti a mentálhigiénés csoportot ukrán szülők számára és foglalkozik a serdülők traumatikus élményeivel. Berta, Dorka és Jovana magyar mint idegen nyelv szaktanárok, magyarul tanítják az ukrán gyerekeket és szüleiket tantermi órák keretében, valamint online felületen. Berta oroszul is beszél, így a diákokkal való kommunikáció is egyszerűbb. Maria és Annamaria vezeti a magyar és angol beszélgető klubot. Ajar magyar történelmet tanít a gyerekeknek, Azamat pedig kémiából

és biológiából segít felzárkózni a diákoknak. A tanárok kis létszámú csoportos oktatás mellett egyéni órákat is vállalnak, amennyiben a diákok ezt igénylik. Sportfoglalkozások keretében Oleg Smugilev röplabda edzéseket vezet, aki professzionális röplabdaedző és heti több órában tart sportfoglalkozásokat (budapestagainstwar.com). Jelenleg 217 vegyes korosztályú diák részesül a szervezet támogatásában, melyből 100 felnőtt hetente vesz részt a programokban. Az Ukrán program példája annak, hogyan lehet közösséget építeni és lehetőségeket biztosítani azoknak a gyermekeknek, akik nehéz körülmények között érkeztek új hazájukba.

3. kép

Ukrán diákok magyar mint idegen nyelv órán

(Forrás: Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 – 2023)

A szervezet erőfeszítéseket tesz annak érdekében is, hogy az Ukrajnából érkező gyermekek és szülők sikeresen beilleszkedjenek a magyar oktatási rendszerbe. Ennek egyik kiemelkedő eszköze a szervezet YouTube-csatornája, ahol ukrán nyelven is elérhető ismertető sorozatot találunk a magyar oktatási rendszerről. Az Unicef támogatásával a Budapesti Piarista Gimnáziummal, a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesülettel közösen létrehozott sorozat hat epizódból áll, amelyek különböző oktatási szinteket fednek le az óvodától az általános és középiskoláig, valamint a felvételi folyamatot is részletesen bemutatják. A videókon a szervezet pszichológusa mondja el a tudnivalókat és segít abban, hogy a gyerekek és szülők megértsék a magyar iskolarendszer felépítését és annak működését (www.youtube.com/@budapestagainstwar). Beszélgetésünk során, ahogy hallgattam Natasát, azt éreztem, hogy nem csak az oktatásban és integrációban hisz, hanem a kultúrák közötti megértés és az együttműködés erejében is.

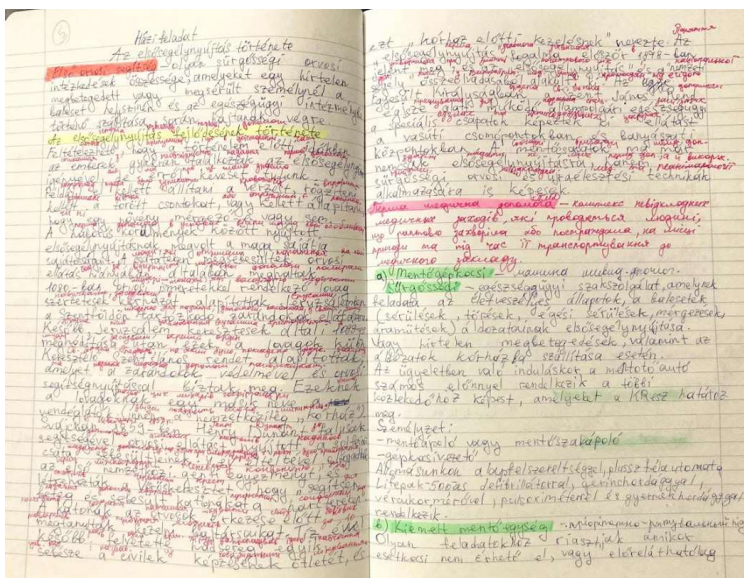
A szervezet erőfeszítései eredményeként a gyerekek és szülők is rájöttek, milyen fontos magyarul tanulni, és hogy ők saját maguk hogyan járulhatnak hozzá a sikeres

integrációhoz. Egy év elteltével, a Magyarországra érkezett menekültek korábbi apátiájuk helyett most motiváltabbak és elkötelezettebbek az ittmaradás iránt. Egyrészt a magyar iskolai életbe való beszkokás, a nyelv jobb ismerete, a középiskolai felvételi eredmények fontossága mind arra sarkallja a gyermekeket, hogy a lehető leggyorsabban illeszkedjenek be a magyar oktatási rendszerbe. Másrészt ennek oka, hogy a menekültek anyagi támogatásai idővel csökkentek, az országban maradásuk egyre hűzódott és a nyugati államokba való továbbvándorlásuk kérdése is bizonytalanná vált. Különböző okok miatt huzamosabb ideig itt maradó és letelepedő ukrán menekültek száma óvatosságot alapján a program szakmai vezetője szerint néhány tízezer körül lehet, ami a környező országokkal összehasonlítva relatív alacsonynak mondható, hiszen Lengyelországban például számuk akár több millióra is tehető. Magyarország legfőbb vonzereje lehet Ukrajna földrajzi közelsége, mely a két ország közötti gyakori utazást teszi lehetővé és, hogy a magyarországi gyárak nagy számban tudják foglalkoztatni az ukrán menekülteket. A munkahelyi ingázás egyébként a két ország között a háború előtt is jellemző volt, sok családapa jött a határon túlról ide dolgozni. A projekt keretében Julia esete kiválóan szemlélteti, hogy milyen eredmények érhetőek el a segítségével. Julia családjával menekült Budapestre, orvos szeretne lenni. A nehéz helyzetekben is céltudatosan követte az álmait és sikeresen leküzdötte a nyelvi akadályokat. A szervezet támogatásával egy év után a lány már jól beszél magyarul és egy budapesti egészségügyi technikumban folytatja tanulmányait, ami hatalmas örömmel töltötte el oktatóit. Julia elkötelezettségéről az is tanúskodik, hogy milyen kitartással tanulta a magyar nyelvet.

4. kép

Julia, a magyarul tanuló, orvosnak készülő ukrán kislány füzete

(Forrás: Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 – 2023)

A szervezet munkája nem csupán a diákokra, hanem az önálló életre törekvő szülőkre is kiterjed. Volt olyan eset, amikor a szervezet lakhatás keresésében segített egy családnak, akiknek sürgősen el kellett hagyniuk átmeneti szállásukat, mert a házat eladták. Bár ez a tevékenység egyáltalán nem tartozik a szervezet fő profiljába, azonban mégis sikerült megoldást találni a számukra, hogy itt maradhassanak Magyarországon.

Az ukrán gyerekeket a szervezet egy számukra olyan ismeretlen helyzetben támogatja, ahonnan most folytatniuk kell az életüket. A szervezet segít abban, hogy könnyebben beilleszkedjenek az iskolába és az új közösségbe. Emellett a sport és közösségi foglalkozások azért is fontosak, mert a gyerekek itt találkozhatnak, barátkozhatnak egymással és egy közösségbe tartozhatnak. Az iskolai integráció azonban nem mindig egyszerű. Vannak példák arra, hogy az ukrán menekült gyerekeket bántalmazták, kiközösítették vagy megalázták a magyar iskolában, és a nyelvi akadályok miatt a magyar nyelvű tanárok is nehézségekbe ütközhetnek a kommunikáció során. Az osztálytársaknak is meg kell érteniük a kialakult helyzetet, őket is fel kellene készíteni, azonban az iskolákban erre gyakran sajnos nincs elegendő idő vagy kapacitás.

A szervezet jelenleg az UNICEF által biztosított támogatásokból fizeti a tanárok bérét és az adminisztrációs költségeket, erre a finanszírozásra azonban csak decemberig számíthatnak biztosan. A szervezet bíz a közösségi támogatásban és abban, hogy sikerül majd támogatókat találni a programok finanszírozásához. Honlapjukon továbbra is várják az önkéntesek jelentkezését, és anyagi támogatásokat is elfogadnak. Az adományok segíthetnek a kurzusok és programok finanszírozásában, és hozzájárulhatnak az ukrán gyermekek sikeres integrációjához Magyarországon (budapestagainstwar.com).

Az ukrán–orosz háborús konfliktus idején, Natasa orosz származása miatt különösen mély elkötelezettséget érez az ukrán háborús menekültek megsegítése iránt és úgy érzi, hogy kötelessége segítséget nyújtania számukra az újrakezdésben. Natasa több mint 15 éve él Magyarországon, és végigjárta az integrációs folyamat minden nehézségét. Mára kettős állampolgárként már otthonának érzi Magyarországot. A saját személyes tapasztalatai arra inspirálták, hogy segítse azokat, akik hasonló nehézségekkel szembesülnek. Nemcsak oroszként, hanem magyarként is segíteni akar azoknak, akik bajba kerültek, és meg akarja mutatni, hogy mindennek ellenére Magyarország egy befogadó ország, és hogy az orosz politikai hatalmak döntése nem azonos az orosz polgárok véleményével és hozzáállásával.

Két évvel ezelőtt Natasa még egy francia székhelyű orosz nyelvű magán oktatási szervezetnél dolgozott. A háború kitörésekor önkéntesként fogadta a Keleti pályaudvaron a háború elől menekülőket, saját otthonában pedig családokat és embereket szállásolt el. Átmenetileg otthont adott egy Lengyelországba menekülő idős házaspár számára, akik kutyájukkal és macskájukkal érkeztek Magyarországra, és megosztotta otthonát egy idős hölgygel, annak lányával és unokájával is, akinek édesapja éppen a fronton harcolt. Nekik segített a célország kiválasztásában is, mert ők nem tudtak hova menni. A szociális támogatások és juttatások miatt végül a család Svédországban telepedett le.

Natasa szerint az ukrán menekültek befogadása és segítése pozitív hatással lehet Magyarországot megítélésére. Az ukrán program üzenete az elfogadásról és segítőkészségről szól. Bár nincs befolyásunk a nagyvilág eseményeire, van képességünk

máshogy viselkedni és segíteni a rászorulóknak. Mindannyian tehetünk valamit a mindennapi életünkben és közösségünkben a bajbajutottért az elfogadás és segítőkészség jegyében, és együttműködve másokkal a világ valójában szebb és jobb hely lehet.

5. kép

Horváth Bálint, a gimnázium igazgatója Pavlovski Natásával (balra) és az Ukrán program munkatársaival (Forrás: Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 – 2023)

A budapesti Piarista Gimnáziumban működő Ukrán program tevékenysége, céljai és törekvései számomra azt mutatták be, hogy a háború és az államok közötti konfliktusok közepette is létezik remény, emberség és szeretet. Az elfogadás ereje és a közösségi összetartás lehetővé teszi azoknak a gyerekeknek, akik háborúk árnyékában nőnek fel, hogy új életet kezdjenek és értékes tagjai legyenek a társadalomnak. Horváth Bálint, a Budapesti Piarista Gimnázium igazgatója és Pavlovski Natasa, az itt működő ukrán menekült gyermekeket segítő program koordinátora kiemelkedő példája a humanitárius szemléletű vezetőknek, akik az oktatás erejét felhasználva segítenek azoknak, akik a háború sújtotta területekről érkeztek. Az ilyen kezdeményezések nemcsak segítséget nyújtanak a rászorulóknak, hanem hozzájárulnak az empatikus és befogadó társadalom kialakításához is, melyre a mai világunkban mindennél nagyobb szükség van.

IRODALOM

Budapest Against War – <https://hu.budapestagainstwar.com/>

Budapest Against War – Ukrainian program at Piarista Gymnazium, Budapest since March 2022 (2023).

Budapest Against War – Ingyenes tanfolyamok ukrán menekülteknek (Youtube-csatorna) <https://www.youtube.com/@budapestagainstwar>

Piarista / Budapest Against War – Ingyenes tanfolyamok ukrán menekülteknek (Facebook-oldal) <https://www.facebook.com/piaristarefugeeclass>

The power of education for refugee integration The Ukrainian Programme at Piarist High School maintained by Natasa Pavlovski

At the outbreak of the Ukrainian-Russian war, Bálint Horváth, principal of the Piarist High School in Budapest, immediately took up the cause of helping refugees and set up a programme of activities for children fleeing from Ukraine to Budapest, organised by teachers and volunteers. The initial programmes have now grown into an educational centre to help Ukrainian students to catch up in Hungarian public education. The work of the center is led and coordinated by Natasa Pavlovski. Her moving story emphasises the importance of non-discriminatory acceptance and the work of the project team has been a crucial factor in the lives of children and families who have fled Ukraine. In this paper, I aim to show how this project helps Ukrainian refugee children to succeed in school and how it seeks to forge a community of young people fleeing their country at war. The aim of the study is to gain a deeper understanding of the challenges and problems encountered in this situation and to gain as comprehensive a picture as possible of the everyday life, difficulties and opportunities of migrant refugees.

Keywords: refugees, education, acceptance, integration